

звільнення, який повинен являти собою комплекс заходів, які здійснюються в період відбування покарання до засуджених в залежності від індивідуальних особливостей кожної особи направлений на забезпечення закріплення процесу свідомого відновлення засудженого в соціальному статусі повноправного члена суспільства та повернення його до самостійного загальноприйнятого соціально-нормативного життя на свободі.

Література:

1. Калашник Н. Г. Освіта як найважливіший чинник формування світогляду підлітків правопорушників в установах Державної кримінально-виконавчої служби України. URL: <http://www.n-kalashnik.com.ua/44>

2. Кутєпов М.Ю. Проблеми соціальної адаптації та ресоціалізації осіб, звільнених із місць позбавлення волі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету* (Серія «Право») : зб. наук. пр. 2019. № 54, т. 2. С. 156–159. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/39759/1/ПРОБЛЕМИ%20СОЦІАЛЬНО%20І%20АДАПТАЦІЇ.pdf>

3. Неживець О.М. Ресоціалізація засуджених та осіб, звільнених з місць позбавлення волі : монографія / О.М. Неживець, Л.А. Жук, І.Л. Жук. Київ : Кондор, 2009. 222 с.

4. Про затвердження Інструкції про умови праці та заробітну плату засуджених до обмеження волі або позбавлення волі Наказ Міністерства юстиції України; Інструкція від 07.03.2013 № 396/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0387-13#Text>

5. Шкута О.О. Виправлення та ресоціалізація засуджених, які відбувають покарання у виправних колоніях середнього рівня безпеки : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Шкута Олег Олегович ; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Д., 2011. 237 арк.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-264-0-14>

ПРАВОВИЙ СТАТУС ЗАСУДЖЕНОГО У ВИХОВНІЙ КОЛОНІЇ УКРАЇНИ

Селезньов М. О.

*кандидат юридичних наук, приватний виконавець судових рішень
м. Дніпро, Україна*

Успішна реалізація складних та багатопланових завдань виховною колонією Державної кримінально-виконавчої служби України певним чином залежить від правового статусу неповнолітнього – засудженого.

Тому, актуальність розгляду цього питання на форумі полягає в наступному:

- по-перше, за нашими даними у теорії кримінального права відсутня теоретична розробка правового статусу неповнолітніх засуджених до покарання у виді позбавлення волі на певний строк;

- по-друге, відсутня і чітка діюча система, яка б закріплювала правовий статус неповнолітніх громадян;

- по-третє, є потреба у розробленні конкретного механізму реалізації правового статусу неповнолітніх у виховних колоніях, адже визначення, систематизація прав, законних інтересів та обов'язків неповнолітніх засуджених до позбавлення волі на певний строк, їх закріплення без застосування на практиці не буде мати ніякого значення:

- по-четверте, процес реформування кримінально-виконавчого законодавства та практики розглядається в контексті розширення прав засуджених, повної реалізації їх правового статусу та приведення чинних нормативно-правових актів, що регулюють кримінально-виконавчу діяльність у відповідність з міжнародними нормативно-правовими актами та стандартами;

- по-п'яте, розширення прав засуджених розглядається як ефективний напрям у здійсненні виправного впливу та підготовки засудженого до реінтеграції до звільнення;

- по-шосте, реалізація неповнолітніх-засуджених своїх прав та свобод є особливо важливим аспектом дотримання законності під час відбування кримінального покарання у виді позбавлення волі на певний строк, оскільки це створює умови їх соціалізації, ресоціалізації та реінтеграції.

Варто наголосити, що правове становище засудженого у виховній колонії де він відбуває кримінальне покарання за вчинене кримінальне правопорушення не може бути статичним, оскільки воно проходить певні етапи змін, а в умовах російсько-української війни та реформування кримінально-виконавчої системи темпи законодавчих процесу постійно зростають.

Очевидно, що останнім часом правовий статус засудженого у виховній колонії, змінюється в сторону розширення прав і свобод, якими він може користуватися в умовах відбування покарання у виді позбавлення волі на певний строк. У сторону зміцнення основ забезпечення прав засудженого до покарання у виді позбавлення волі на певний строк змінилося і цивільне, житлове, сімейне законодавство, що суттєво вплинуло на правовий статус неповнолітніх у виховній колонії.

Водночас, як показує аналіз правового статусу засудженого у виховній колонії, залишається багато прогалин, що не сприяють реалізації засобів виправлення і ресоціалізації неповнолітніх – засуджених. До речі вітчизняні вчені пенітенціарного спрямування визнають, що

чинне кримінально-виконавче законодавство не забезпечує в достатній мірі потреби практики.

Зокрема, не всі елементи правового статусу засудженого у виховній колонії розроблені достатньо і повно в юридичній літературі. Є суперечні положення про зв'язок і взаємообумовленість правового статусу особи, громадянина і правового регулювання застосування покарання до особи, не завжди відповідають положенням загальної теорії права [1, с. 91].

Отож, правовий статус людини є однією з центральних категорій у різних галузях права і йому приділяють багато уваги. Закріплення правового статусу неповнолітніх засуджених в місцях несвободи дозволяє утримувати їх у більш кращих приміщеннях, ніж дорослих, забезпечували кращою їдою, застосовували більш м'якші заходи стягнення. Тому правовий статус неповнолітніх засуджених в місцях несвободи варто розглядати як правову категорію, оскільки він має на меті виправлення та ресоціалізацію засуджених.

Важливо також наголосити, що проблема правового статусу неповнолітніх засуджених в місцях несвободи розглядалася і на міжнародних тюремних конгресах, що проходили у середині XIX і на початку XX століть. Спочатку вони проводилися як з'їзди благодійних організацій, а з 1872 року – як міжнародні конгреси на урядовому рівні.

Варто наголосити, що ці конгреси обговорювали потребу у здійсненні особливого правосуддя відносно неповнолітніх, вироблення особливої системи кримінальних покарань тощо. Важливе місце серед цих питань належало визначенню і створенню оптимальних умов відбування покарання у виді позбавлення волі на певний строк малолітніми і неповнолітніми, що безпосередньо відображалось на їх правовому статусі.

Література:

1. Курс кримінально-виконавчого права України. Загальна та Особлива частини : навч. посіб. / О. М. Джужа, В. О. Корчинський, С. Я. Фаренюк, В. Б. Василець ; за заг. ред О. М. Джужи. 2-е вид. переробл. та доп. К. : Юрінком Інтер, 2002. 448 с.